

Čertův kapitán: veterán-vlastenec Jan Pondy

PERSONÁLIE

* 16. září 1902, Lásenice u Jindřichova Hradce
+ 30. května 1990, Leamington Spa, Velká Británie

Vojenské rozhledy, 2014, roč. 23 (55), č. 3, s. 177–179, ISSN 1210-3292 (tištěná verze), ISSN 2336-2995 (on line).

The Devil's Captain: Veteran-Patriot Jan Pondy

Abstrakt:

Podplukovník Pondy byl jedním z mnoha předválečných důstojníků, kteří se zapojili do protinacistického odboje. Byla na něj vypsána finanční odměna. Před zatčením uprchl do zahraničí. Sloužil ve Francii, v Británii, dostal se až do SSSR. Jako velitel 3. čs. samostatné brigády se zúčastnil bojů na Slovensku a na Moravě. Po válce se mezi jiným stal velitelem školy pro důstojníky v záloze. Po komunistickém převratu v únoru 1948 byl z armády propuštěn a degradován. Opět mu hrozilo zatčení, a tak emigroval do Velké Británie. Je nositelem řady československých i zahraničních vyznamenání a medailí. V r. 2014 mu český ministr obrany udělil vysoké vyznamenání, Kříž obrany státu in memoriam.

Abstract:

Lieutenant-colonel Pondy was one of many pre-war army officers who joined the anti-Nazi resistance movement. The Germans announced the price on his head. To avoid the arrest, he preferred to flee across the border. He served in France, Great Britain, and the USSR. As a commander of the 3rd independent brigade he took part in fights in Slovakia and Moravia. After the war he became, among others, the commander of school for reserve officers. After communist coup d'état in February 1948 he was dismissed from the army and degraded. Again, the arrest was imminent, so he emigrated to Great Britain. He was awarded dozens of Czechoslovak and foreign decorations and medals. In 2014 the Czech Minister of Defence presented him another high award, the State Defence Cross, in memoriam.

Klíčová slova:

Německá okupace, odboj, zatčení, emigrace, boje, komunistický převrat, degradace, vyznamenání, medaile, Kříž obrany státu ministra obrany.

Key words:

German occupation, resistance movement, arrest, emigration, fights, communist coup d'état, degradation, decoration, medals, State Defence Cross of the Minister of Defence.

Podplukovník Jan Pondy se narodil 16. září 1902 v obci Lásenice č. 17 jako Jan Punda. Po maturitě na jindřichohradeckém gymnáziu byl přijat na Vojenskou akademii v Hranicích, ze které byl po úspěšném absolutoriu 25. srpna 1923 slavnostně vyřazen jako poručík pěchoty. Sloužil u různých útvarů pěchoty a 16. dubna 1928 mu byla povolena úřední změna příjmení na Pondy. K 1. říjnu byl povýšen na kapitána pěchoty a 4. října 1935 byl povolán do Prahy ke studiu v prvním ročníku Vysoké školy válečné (VŠV). Jeho slibně nastartovanou kariéru zde však tvrdě zastavil velitel VŠV brigádní generál Mikuláš Doležal, jehož averze proti mladému důstojníkovi vedla k řadě kázeňských konfliktů, nepodložených a nespravedlivých obvinění po kterých byl 15. listopadu 1936 ze studia vyloučen. O měsíc později byl kapitán Pondy přeložen do Terezína k 42. pěšímu pluku. Dne 28. února 1938 byl potom ustanoven velitelem odloučené 10. roty III. praporu a posádkovým velitelem v České Lípě.

Přezdívkou Čertův kapitán mu dali místní Němci v tragických záříjových dnech v r. 1938. Nebál se sám postavit průvodu zfanatizovaných henleinovců kolem kasáren. Žádný z demonstrantů se nedvážil proti němu zvednout ruku. Každý den patroloval ve městě s obrněným vozem, kontroloval strážu jak vojenské, tak i členů branné výchovy, procházel hostince a kavárny a všude, kde se objevil, bylo ticho jak v kostele, ač předtím měli hosté odvahy dost.

Pondy se vyznamenal zvláště 24. září 1938, když velel motorizované asistenční jednotce (tři lehké tanky, tři obrněná auta a tři čtyři pěchoty na autech), která provedla výpad do henleinovci obsazené Krásné Lípy, kde v místní nemocnici osvobodil několik v boji zraněných vojáků a příslušníků SOS, kterým hrozilo odvezení do Německa. V kvalifikační listině válečné o něm velitel pluku napsal: „Velel asistenčnímu oddílu, s nímž se účastnil boje u Krásné Lípy ve výběžku Šluknovském proti ordnérům. Osvědčil se velmi dobře. Nebojí se.“

Jan Pondy se nebál ani za nacistické okupace, gestapo za informace které by vedly k jeho dopadení vypsalo vysokou finanční odměnu. Při útěku z okupované vlasti přes Slovensko a Maďarsko měl poměrně velké štěstí, protože se mu podařilo dostat 20. ledna 1940 do Budapešti, kde se přihlásil na francouzském velvyslanectví, s jehož pomocí byl již druhého dne v Bělehradě, odkud se přes Bejrút dostal lodním transportem 13. února do jihofrancouzské Adge, kde vstoupil do zahraničních jednotek čs. armády. V Montagnacu byl nejprve zařazen na funkci velitele poddůstojnické školy 1. čs. pěšího pluku a po vpádu německé armády do Francie byl jmenován 27. května

Pplk. Jan Pondy, Lásenice u Jindřichova Hradce

velitelem 12. kulometné roty téhož pluku, se kterým odjel na frontu, kde se zúčastnil obranných bojů na Seině a Loire. Tam svými velitelskými schopnostmi zabránil lidským i materiálním ztrátám a zpomalil postup nepřítele.

Po ústupu do Velké Británie sloužil u čs. samostatné brigády kde absolvoval v roce 1943 náročný tankový výcvik. 1. ledna 1945 odplul v hodnosti majora jako dobrovolník z Glasgowa se skupinou dalších důstojníků přes Gibraltar a Egypt do Palestiny, aby odtud pokračoval pozemním transportem přes Irák a Írán do tehdy sovětského Baku. Odtud byl poslán na východní frontu k 1. čs. armádnímu sboru v SSSR, který trpěl zoufalým nedostatkem důstojníků. Na východní frontě se mimořádně zasloužil o kvalitní úroveň bojového výcviku, která byla v tamních specifických poměrech výjimečná. Zde se k 7. březnu 1945 stal již jako čerstvý podplukovník velitelem praporu 3. čs. samostatné brigády, se kterou se zúčastnil krvavých bojů na Slovensku a při přechodu na Moravu.

Po válce sloužil u různých útvarů mimo jiné jako velitel školy pro důstojníky pěchoty v záloze v Jindřichově Hradci a Prachaticích, ale již krátce po komunistickém puči byl z armády vyřazen a zbaven všech vojenských hodností. Tak se komunistický režim odvděčil těm, kteří na obranu Československé republiky nasazovali vlastní život. Protože mu hrozilo dlouholeté věznění, již 18. února 1949 emigroval do Velké Británie. Jan Pondy zemřel 30. 5. 1990 ve Velké Británii v Leamington Spa. Pohřben je na hřbitově v Dunsmore. Čest jeho památce.

Byl držitelem řady vyznamenání a uznání, např. Čs. válečný kříž, pamětní medaile Francie, Velké Británie, SSSR, záslužné medaile I. stupně, Atlantik Star, Defence Medal a Victory Star.

U příležitosti Dne válečných veteránů 11. listopadu 2013 byl povýšen do vyšší hodnosti a vyznamenán Záslužným křížem ministra obrany I. stupně in memoriam.

7. května 2014 byl vyznamenán dalším vysokým vojenským vyznamenáním, Křížem obrany státu in memoriam. Toto ocenění uděluje ministr obrany pouze mimořádně, a to za hrdinství v boji, za vynikající velitelskou činnost v boji nebo těm, kteří se s nasazením vlastního života nebo zdraví zcela výjimečným způsobem zasloužili o obranu České republiky a jejího ústavního pořádku, záchranu lidských životů nebo značných hodnot na majetku České republiky.

Čerpáno z pramenů Vojenského historického archivu, historika Jindřicha Marka a rodinných dokumentů. Za rodinu Pavel Huboňa a Eva Zlochová.